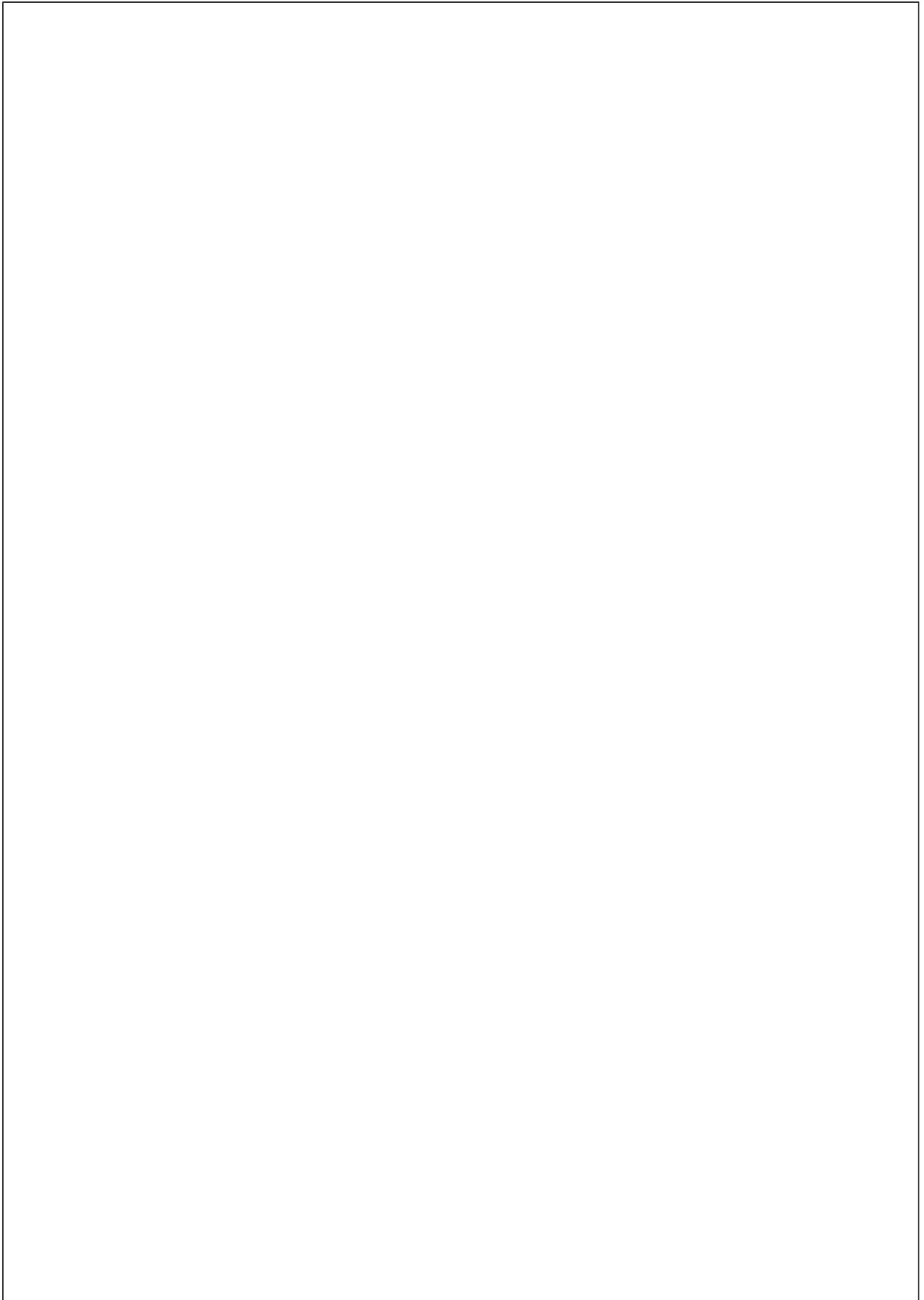

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/237654,Uczcilismy-45-lecie-NSZZ-Solidarnosc.html>
26.02.2026, 23:55

[Następny](#)

[Powrót](#)

Uczciliśmy 45-lecie NSZZ „Solidarność”

19 lutego 2026 r. na Politechnice Wrocławskiej odbyła się uroczystość w związku z 45. rocznicą powstania NSZZ „Solidarność” oraz 45. rocznicą rejestracji Niezależnego Zrzeszenia Studentów. W wydarzeniu wziął udział zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski.

19.02.2026

[Krzyż Wolności i Solidarności NSZZ Solidarność NZS](#)

Podczas wydarzenia zostały wręczone Krzyże Wolności i Solidarności byłym działaczom opozycji antykomunistycznej.

- „My chcemy Polski prawdziwie wolnej i demokratycznej” – to słowa jednego z dowódców podziemia niepodległościowego z roku 1946. Kiedy je czytam i przywołuję w swojej pamięci, to są to słowa, które przecież i Wam przyświecały, gdy podejmowaliście swoją decyzję o zaangażowaniu się w walkę z reżimem komunistycznym, nieludzkim, totalitarnym systemem narzuconym Polakom po roku 1944. Tego przecież chcieliście – Polski wolnej, niepodległej i demokratycznej

- podkreślił zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski zwracając się do odznaczonych. Przypomniwał, że decyzja o podjęciu walki z reżimem komunistycznym była bohaterstwem, bo wiązało się to z konkretnymi represjami – więzieniem, prześladowaniami, zwolnieniami z pracy i morderstwami.

List od Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego odczytała Beata Kempa.

W ramach obchodów dyrektor Oddziału IPN we Wrocławiu dr hab. Kamil Dworaczek wygłosił wykład „Niezależne Zrzeszenie Studentów 1980–1989 – rys historyczny”. Wziął udział także, wraz z dyrektorem Biura Badań Historycznych IPN dr. Sebastianem Pilarskim oraz autorami publikacji – Romanem Kowalczykiem i Tomaszem Przedpełskim – w dyskusji wokół książki „Nie chcemy seryjnej produkcji magistrów. Relacje o strajku studenckim w Łodzi 21 stycznia – 18 lutego 1981 roku”.

Zwieńczeniem uroczystości był koncert pieśni z repertuaru solidarnościowych bardów, m.in. Jacka Kaczmarskiego, Jana Krzysztofa Kelusa i Jana Pietrzaka w wykonaniu Romana Kowalczyka i Krzysztofa Żesławskiego.

Odznaczeni Krzyżem Wolności i Solidarności:

- Antoni Cholewiński
- Andrzej Wincenty Gamian
- Ryszard Jan Jarocki
- Marek Konieczny
- Tomasz Kośka
- Ireneusz Kruk
- Krzysztof Zdzisław Krych
- Marek Wojciech Kryłowski

- Marian Roman Krzemiński
- Jerzy Andrzej Łaś
- Mieczysław Lesław Mackiewicz
- Michał Małanka
- Urszula Misiek
- Stanisław Leszek Obertanec
- Ks. Piotr Śliwka

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności - Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

Uroczystość 45. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” i wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Wrocław, 19 lutego 2026. Fot. Dariusz Skrzyniarz (IPN)

* * *

Krzyż Wolności i Solidarności został ustanowiony przez Sejm 5 sierpnia 2010 roku. Po raz pierwszy przyznano go w czerwcu 2011 roku, przy okazji obchodów 35. rocznicy protestów społecznych w Radomiu. Krzyż nadawany jest przez Prezydenta RP, na wniosek Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, działaczom opozycji wobec dyktatury komunistycznej, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowanie praw człowieka w PRL. Źródłem uchwalenia Krzyża Wolności i Solidarności jest Krzyż Niepodległości z II RP.

* * *

Łukasz Sołtysik: Strajki latem 1980 r. na Dolnym Śląsku i narodziny „Solidarności”

Latem 1980 r. Dolny Śląsk stał się w południowej Polsce, obok Górnego Śląska, silnym i ważnym wsparciem dla protestujących na Wybrzeżu robotników. W ostatnich dniach sierpnia solidaryzowali się z nimi dziesiątki tysięcy Polaków w ponad 50 dolnośląskich miejscowościach.

Iskrą, która latem 1980 r. uruchomiła lawinę protestów w Polsce, była po raz trzeci w ciągu dekady (poprzednie w grudniu 1970 r. i czerwcu 1976 r.) ogłoszona przez rząd PRL 1 lipca regulacja cen żywności. Tego dnia strajki wybuchły w kilku miastach Polski. Oprócz odwołania podwyżek cen najczęściej powtarzającymi się postulatami były podwyżka płacy i poprawa warunków pracy. Szybko jednak doszły kolejne, które miały już charakter polityczny.

Generalne i lokalne przyczyny masowych strajków

Oprócz wyżej wskazanych przyczyn, których na ogół przeciętny obywatel miał świadomość lub

intuicyjnie wyczuwał, do ważnych powodów angażowania się pracowników w protesty należały te dostrzegane na co dzień w najbliższym otoczeniu - miejscu pracy, w mieście. Można do nich zaliczyć, np. w zakładach: niesprawiedliwe traktowanie pracowników przez kadre zarządzającą, nieprzestrzeganie przepisów bhp, fatalne warunki socjalne, marnotrawstwo materiałów, kradzieże. Dostrzegano lokalne układy władzy partyjno-administracyjnej chronionej przez Milicję Obywatelską i Służbę Bezpieczeństwa.

Przełamanie strachu

Rozwijające się od lipca strajki stopniowo przełamywały w społeczeństwie barierę strachu. Swoje niezadowolenie z istniejącej sytuacji w kraju Polacy wyrażali poprzez spontanicznie organizowane spotkania i dyskusje z przedstawicielami dyrekcji i PZPR, wiece załogi, organizowano przestoje i strajki w pracy (całego zakładu lub jego części) czy strajki okupacyjne. Pracownicy wyłaniali swoich przedstawicieli do rozmów z dyrekcją, a nierzadko z lokalnymi, wojewódzkimi oraz centralnymi członkami władz administracyjno-partyjnych, którym przekazywali swoje postulaty do załatwienia. Pod koniec sierpnia powszechne stało się wybieranie Komitetów Strajkowych (KS), a w większych, bardziej przemysłowych miastach, Międzyzakładowych Komitetów Strajkowych (MKS). Latem 1980 r. wszystkie te czynniki zaistniały również na Dolnym Śląsku.

Protesty lipcowe na Dolnym Śląsku

Pierwszymi strajkującymi zakładami były Zakłady Górnicze (ZG) „Polkowice” w Polkowicach (18-19 lipca), ZG „Rudna” w Polkowicach i ZG „Lubin” (19-21 lipca). Oprócz odwołania podwyżek cen żywności domagano się m.in. wzrostu pensji, poprawy zaopatrzenia sklepów, likwidacji przywilejów dla działaczy PZPR oraz pracowników MSW i MON.

W województwie wałbrzyskim pierwsze strajki wystąpiły w Zakładach Elektrotechniki Motoryzacyjnej „Polmo” w Dusznikach-Zdroju i Świdnicy (24-26 lipca). W obu zakładach domagano się podwyżki płac, zmiany struktury kombinatu, poprawy zaopatrzenia sklepów w miastach, jawnego i sprawiedliwego handlu w sklepach oraz rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Wynegocjowano 15-procentową podwyżkę pensji, a także uruchomienie sklepów wewnątrzzakładowych. Władze złożyły obietnicę, że poprawi się zaopatrzenie sklepów oraz sprzedaż artykułów spożywczych i tekstylnych.

W Wałbrzychu w dniach 28-30 lipca protest prowadzili pracownicy służby energomechanicznej Huty Szkła „Wałbrzych”. Wynegocjowali z dyrekcją 10-procentową podwyżkę pensji i dodatku uznaniowego.

23-30 lipca do największej liczby protestów doszło we Wrocławiu, m.in. w Fabryce Maszyn Budowlanych „Bumar-Fadroma”, Fabryce Maszyn Rolniczych „Agromet-Archimedes”, Państwowej Fabryce Wagonów „Pafawag”, Zakładach Elektronicznych „Elwro”, FAT. Najpoważniejszy był strajk w Dolnośląskich Zakładach Wytwórczych Maszyn Elektrycznych „Dolmel” (26 i 28-30 lipca). Robotnicy żądali podwyżek płac i poprawy warunków pracy.

[Tekst Łukasza Sołtysika *Strajki latem 1980 r. na Dolnym Śląsku i narodziny „Solidarności”* pochodzi z dodatku historycznego IPN do Gazety Wrocławskiej.](#)

* * *

[Polecamy materiały Instytutu Pamięci Narodowej:](#)

- [Encyklopedia Solidarności – tomy 1-5](#)
- [Narodziny Solidarności na Dolnym Śląsku, red. Łukasz Kamiński, Grzegorz Waligóra](#)
- [Kamil Dworaczek, NSZZ „Solidarność” w PKP w latach 1980–1989. Przykład Dolnośląskiej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych](#)
- [Andrzej i Maria Perlakowie, Solidarność cukrowników. Zarys historii NSZZ „Solidarność” pracowników przemysłu cukrowniczego w Polsce w latach 1980–1990](#)
- [Od nadziei do niepodległości. NSZZ „Solidarność” 1980–1989/90. Studia i szkice, red. Łukasz Sołtysik, Grzegorz Waligóra](#)
- [Bartłomiej Perlak, Internowani na Dolnym Śląsku i Opolszczyźnie. Ośrodki odosobnienia podległe Okręgowemu Zarządowi Zakładów Karnych we Wrocławiu \(1981–1982\)](#)
- [Krzysztof Brzechczyn, Solidarność jako samoograniczające się powstanie](#)
- [Jarosław Neja, Nadrobić stracony czas](#)
- [Niezależne Zrzeszenie Studentów – materiały IPN](#)
- [Nie tylko wybrzeże. Protesty latem 1980 r. i narodziny „Solidarności” na Dolnym Śląsku](#)
- Broszury IPN do pobrania: [Opozycja demokratyczna i czas Solidarności](#)

Wydarzenie zostało objęte Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Wrocław

Wrocław

Krzyż Wolności i Solidarności, Niezależne Zrzeszenie Studentów, NSZZ Solidarność

Krzyż Wolności i Solidarności